

Братя Грим

Дяволът и трите златни
косъма

Имало едно време една бедна жена, която добила син и понеже той се родил с риза, предсказали му, че на четиринадесетата си година ще вземе царската дъщеря за невеста. Случило се, че наскоро след това царят дошъл в селото и никой не знаел, че той е царят, та когато попитал хората какво ново има, те му отговорили:

– Тия дни се роди едно дете с риза. Каквото и да залови такъв човек, все за негово щастие излиза. Предсказаха му, че като стане на четиринадесет години, царската дъщеря ще му стане невеста.

Царят, който имал лошо сърце, се ядосал от предсказанието. Той отишъл при родителите, престорил се на доброжелател и дружелюбно им рекъл:

– Бедни хора, дайте на мене детето, аз ще го отгледам.

Отначало те отказвали, но когато чужденецът им предложил за него много злато, те си помислили: „Родено е с късмет и това ще бъде за негово добро“, па се съгласили накрай и му дали детето.

Царят го сложил в една раклица, потеглил с коня си и яхал, докато стигнал дълбока вода. Хвърлил раклицата в нея и си рекъл: „Спасих дъщеря си от нечакания жених“. Ала раклицата не потънала, ами плувнала като малко корабче и ни капка вода не влязла в нея. Тъй плувала тя, додето стигнала наблизко до столицата на царя, където имало една воденица – на нейния яз се спряла раклицата. Един воденичарски ратай, който за добра чест бил там, видял раклицата, изтеглил я с една кука и помислил, че е намерил голямо съкровище, ала когато я отворил, вътре лежало едно хубаво момченце, което било живо и весело. Той го занесъл при стопаните на воденицата и понеже те нямали деца, зарадвали се и рекли: – Бог ни го е подарил.

Те гледали добре намереното дете и то расло здраво и честито.

Случило се, че царят влязъл веднъж през време на буря във воденицата и попитал воденичарите техен син ли е снажното момче.

– Не – отвърнали те, – то е намерено дете, което доплава преди четиринадесет години в едно сандъче до яза и воденичарският ратай го извади от водата.

Тогава царят разбрал, че това не е никой друг, а честитото дете, което той хвърлил във водата, и рекъл:

– Добри хора, може ли да занесе момчето едно писмо до царицата? Ще му дам две жълтици за награда.

– Както заповядате, царю – отговорили стопаните и поръчали на момчето да се приготви.

Царят написал до царицата едно писмо, в което се казвало: „Щом

стигне момчето с това писмо, убийте го и го погребете, и всичко това да стане преди още да се върна“.

Момчето потеглило на път с това писмо, но сбъркало пътя и вечерта го заварила в една голяма гора. Видяло в тъмнината малка светлина, тръгнало към нея и стигнало до една къщичка. Когато влязло вътре, край огнището стояла съвсем сама една стара жена. Тя се уплашила, като видяла момчето, и рекла:

– Отде идеш и къде отиваш?

– Ида от воденицата – отговорило то – и отивам при царицата, на която трябва да занеса едно писмо. Ала се заблудих в гората и много бих искал да пренощувам тука.

– Бедно момче – рекла жената. – ти си попаднало в един разбойнишки дом и когато разбойниците си дойдат, ще те погубят.

– Да дойде, който ще – рекло момчето, – не се плаша, но съм тъй уморен, че не мога повече да вървя. – Па се изтегнало на една пейка и заспало. След малко разбойниците си дошли и сърдито попитали кое е това чуждо момче, що лежи там.

– Ах – рекла старицата, – то е едно невинно дете, заблудило се в гората и аз го приех от милост. Носи писмо за царицата.

Разбойниците отворили писмото и прочели какво пише в него. Тогава на коравосърдечните разбойници дожаляло и главатарят скъсал писмото, па написал друго, в което се казвало, щом пристигне момчето, да го оженят за царската дъщеря. Оставили го да лежи спокойно на пейката до утринта и когато се пробудило, дали му писмото. Царицата постъпила, както пишело в него, заповядала да направят бляскава сватба и царската дъщеря се венчала за честитото дете. И понеже момъкът бил хубав и приветлив, тя заживяла весело и спокойно с него.

След някое време царят се върнал в двореца си и видял, че предсказанието се е изпълнило и честитото дете е оженено за дъщеря му.

– Как стана това? – попитал той. – Аз бях дал съвсем друга заповед в писмото си.

Тогава царицата му дала писмото и му рекла да види сам какво пише вътре. Царят прочел писмото и разбрал, че е било заменено с друго. Той попитал момъка какво е станало с довереното му писмо и защо е донесъл друго вместо него.

– Нищо не зная – отвърнал той. – Трябва да е сменено през нощта, когато спях в гората.

Ядосал се страшно царят и рекъл:

– Няма да ти мине така леко! Който иска да има моята дъщеря,

трябва да ми донесе от пъкъла три златни косъма, отскубнати от главата на дявола; донесеш ли ми това, което искам, ще можеш да задържиш дъщеря ми.

Царят се надявал да се отърве по тоя начин завинаги от него. Ала честитото дете отговорило:

– Ще донеса златните косми, аз не се плаша от дявола.

Взело си подир това сбогом и се отправило на път.

Пътят го завел до един голям град, където пазачът на градските врати го разпитал от какъв занаят отбира и какво знае.

– Зная всичко – отвърнало честитото дете.

– Ще ни направиш тогава една добрина – рекъл пазачът, – ако ни кажеш защо градският ни кладенец, от който по-рано бликаше вино, пресъхна, та не дава вече дори и вода.

– Ще узнаете – отговорило то, – почакайте само, докато се върна.

Продължило тогава пътя си и стигнало до друг един град, където пазачът също го попитал какъв занаят отбира и какво знае.

– Зная всичко – отговорило то.

– Ще ни направиш тогава една добрина, като ни кажеш защо едно дърво в града ни, което по-рано раждаше златни ябълки, сега листа дори не пуца.

– Ще узнаете – отговорило то, – почакайте само, докато се върна.

Продължило тогава пътя си и стигнало до една дълбока вода, през която трябвало да мине. Лодкарят го попитал какъв занаят отбира и какво знае. – Зная всичко – отговорило то.

– Ще ми направиш тогава една добрина – рекъл лодкарят, – като ми кажеш защо съм принуден постоянно да плавам назад-напред с лодката и никои не ме сменява.

– Ще узнаеш – отговорило то, – почакай само, докато се върна.

Като преминало водата, момчето намерило вратата на пъкъла. Вътре било опушено и тъмно и дяволът не бил в къщи, ала старата му майка била там и седяла на един голям стол.

– Какво искаш? – рекла му тя, но не изглеждала твърде сърдита.

– Много искам да имам три златни косъма от главата на дявола – отговорило то, – иначе не мога да задържа жена си.

– Много искаш – рекла тя. – Ако си дойде дяволът и те намери, лошо ще си патиш. Ала свиди ми се за тебе, ще видя дали не мога да ти помогна.

Тя го превърнала в мравка и рекла:

– Пъхни се в гънките на сукмана ми, там си запазен.

– Добре – отвърнало то, – туй се нареди, ала много искам да зная още три неща: защо е пресъхнал един кладенец, от който по-рано бликало вино, а сега не дава дори и вода; защо едно дърво, което по-рано раждало златни ябълки, листа дори вече не пуца и защо един лодкар е принуден постоянно да плава назад-напред и никой не го сменява.

– Това са трудни неща – отговорила тя, – ала стой само тихо и мирно и слушай какво ще каже дяволът, когато му отскубвам трите златни косъма.

Когато настанало вечер, дяволът си дошъл в къщи. Щом влязъл и познал, че въздухът не е чист.

– Мирише ми, мирише ми на човешко месо – рекъл той, – тук нещо не е в ред.

Тogaва прегледал и дирил навсякъде, ала не можал нищо да намери. Майка му го смъмрила:

– Тъкмо пометох – рекла тя – и наредих и ти ми разбъркваш сега всичко: все човешко месо ти е на носа! Седни и вечеряй!

Като се наял и напил, той усетил умора, сложил главата си в полата на майка си, па й рекъл да го попощи. Не минало много, той задрямал и захъркал. Тogaва старицата хванала един златен косъм, отскубнала го и го сложила до себе си.

– Ох! – извикал дяволът. – Какво правиш?

– Сънувах един лош сън – отговорила майката, – та те хванах за косата.

– Че какво ти се присъни? – попитал дяволът.

– Присъни ми се, че един градски кладенец, от който по-рано бликало вино, е пресъхнал, та и вода дори не иска да извира от него. Коя ли ще е причината?

– Хе, да знаеха! – отговорил дяволът. – Под един камък в кладенеца има жаба. Ако я убият, пак ще потече виното.

Майка му взела пак да го пощи, докато заспал и така захъркал, че прозорците затреперили. Тogaва тя му отскубнала втория косъм.

– Ух! Какво правиш? – извикал дяволът сърдито.

– Не се сърди – отговорила тя, – направих го насън.

– Какво ти се присъни пак? – попитал той.

– Присъни ми се, че в едно царство има едно дърво, което раждало по-рано златни ябълки, а сега не ще вече дори и листа да пусне. Коя ли ще е била причината?

– Хе, да знаеха! – отговорил дяволът. – Гризе му корена една мишка. Ако я убият, то пак ще ражда златни ябълки, ала продължи ли още

да гризе, дървото съвсем ще изсъхне. Но остави ме на спокойствие с твоите сънища. Ако още веднъж ми смутиш съня, ще ти ударя една плесница.

Майката го успокоила с добро и пак взела да го пощи, докато той заспал и захъркал. Тогава тя хванала третия златен косъм и го отскубнала. Дяволът подскочил, развикал се и посегнал разлютен към нея, ала тя го пак умирила и рекла:

– Кой може да знае що прави при лоши сънища?

– Та какво ти се присъни? – попитал той все пак с любопитство.

– Присъни ми се един лодкар, който се оплакваше, че е принуден постоянно да плава назад-напред с лодката си и никой не го сменява. Коя ли ще е причината?

– Хе, глупак! – отговорил дяволът. – Когато дойде някой и поиска да мине отвъд, трябва да му даде върлината в ръка, тогава другият ще трябва да кара лодката, а той е свободен.

Понеже била вече отскубнала трите златни косъма и получила отговор на трите въпроса, майката оставила дявола на мира и той спал, докато настъпил денят.

Когато дяволът излязъл, старицата извадила мравката от гънката на сукмана си и възвърнала човешкия образ на честитото момче.

– Ето ти трите златни косъма – рекла тя, – а какво отвърна дяволът на трите ти въпроса трябва и сам да си чул.

– Да – отговорило то, – чух го и го запомних.

– И тъй – помогнах ти – рекла тя, – сега можеш да си поемеш пътя.

То поблагодарило на старицата за добрината, напуснало пъкляла и било много весело, че всичко е свършило така благополучно. Стигнало при лодкаря и трябвало да му даде обещания отговор.

– Прехвърли ме най-напред отвъд – рекло честитото момче, – тогава ще ти кажа как да се освободиш.

И когато стигнали на другия бряг, дало му съвета на дявола:

– Когато дойде пак някой, който иска да го прехвърлиш отвъд, дай му върлината в ръка!

То продължило пътя си и дошло до града, където било безплодното дърво и където пазачът също поискал отговор. Момчето му казало, каквото чуло от дявола:

– Убийте мишката, която гризе корена му, и то пак ще ражда златни ябълки!

Тогава пазачът му поблагодарил и му дал за награда две магарета, натоварени със злато. Най-сетне дошло при града, чийто кладенец бил

пресъхнал. То казало на вратаря, както казал дяволът:

– В кладенеца под един камък има жаба, трябва да я намерите и убиете, тогава той пак ще дава вино.

Пазачът му поблагодарил и също му дал две магарета, натоварени със злато. Най-последно честитото момче пристигнало в двореца при жена си, която се зарадвала от сърце, като го видяла и чула, че е сполучило във всичко. На царя то дало трите златни косъма, които искал; а като видял и магаретата със златото, царят много се развеселил и рекъл:

– Сега всички условия са изпълнени и ти можеш да задържиш дъщеря ми. Но кажи ми, драги зетко, отде взе толкова злато? Та това е грамадно богатство!

– Минах през една река – отговорило то – и си го взех оттам. Вместо пясък по брега е пълно със злато.

– Дали мога си взе и аз от него? – попитал царят, пламнал от алчност.

– Колкото щеш – отговорило то. – На реката има един лодкар, накарай го да те прехвърли отвъд и ще можеш да си напълниш торбите.

Користолюбивият цар се спуснал през глава на път и като дошъл до реката, кимнал на лодкаря да го прехвърли. Лодкарят дошъл и му казал да се качи и като стигнали на другия бряг, той му дал върлината в ръцете и скочил от лодката. Оттогава царят трябвало да кара лодката като наказание за греховете си.

– Дали я кара още?

То се знае. Едва ли някой му е взел върлината.

КРАЙ

© Асен Разцветников, превод от немски

Brüder Grimm
Der Teufel mit den drei goldenen Haaren

Източник: <http://bezmonitor.com>

Сканиране и разпознаване: Виктор, 2003

Публикация: Най-хубавите приказки на Братя Грим, издателство „Отечество“, София,
1996

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2296>]